

УДК 911.9.007.69

Охременко І.В.
кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри екології та географії
Херсонський державний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУВАННЯ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Е статті викладено особливості впровадження екологічного аудиту в межах Херсонської області. З'ясовано історію становлення еколого-аудиторського процесу в Херсонській області. Досліджено особливості реалізації екологічного аудиту на об'єктах різного рівня організації в Херсонській області.

Ключові слова: екологічний аудит, еколого-аудиторський процес, Херсонська область.

Охременко И.В. Внедрение процесса экологического аудирования в Херсонской области

В статье изложены особенности внедрения экологического аудита в пределах Херсонской области. Изучена история становления эколого-аудиторского процесса в Херсонской области. Исследованы особенности реализации экологического аудита на объектах разного уровня организации в Херсонской области.

Ключевые слова: экологический аудит, эколого-аудиторский процесс, Херсонская область.

Okhremenko I.V. Environmental auditing process implementation in Kherson region

The peculiarities of environmental auditing implementation within Kherson region were presented in the article. The history of environmental auditing formation in Kherson region was researched. The peculiarities of environmental auditing realization on the objects with different organization levels in Kherson region were investigated.

Key words: environmental auditing, environmental auditing process, Kherson region.

Постановка проблеми. Впровадження екологічного аудиту об'єктів різного рівня організації зумовлена, насамперед, пришвидшенням процесів інтеграції України до світової спільноти, необхідністю сприйняття і впровадження в дію керівних принципів світового природоохоронного законодавства, а також принципів Всесвітньої програми дій на ХХІ століття в галузі охорони навколишнього середовища. Розглядаючи фактор навколишнього середовища як такий, що потребує підвищеної уваги, все більше значення надається суспільством дотриманню окремими підприємствами чинного природоохоронного законодавства з метою уникнення зайвих ризиків з огляду впливу на екологічну ситуацію. Превентивним, поряд з використанням технологічного устаткування з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, а, отже, прибутковості самого підприємства, стає і рівень екологічної ефективності управління ним, у тому числі сту-

пінь екологічного ризику та безпеки здійснюваної діяльності.

Існуючий науковий доробок у галузі екологічного аудитування [2; 3 та ін.] свідчить про активізацію інтересу до обраного напрямку дослідження. Регіональні ж аспекти потребують уточнень і деталізації.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження процесу впровадження еколого-аудиторського процесу в Херсонській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під екологічним аудитом зазвичай розуміють документально оформлений системний незалежний процес оцінки об'єкта на відповідність його функціонування чинному екологічному законодавству з передачею результатів замовнику. Правовими основами еколого-аудиторського процесу є Закон України «Про екологічний аудит» [1], міжнародні і державні стандарти серії ISO 14000. У мето-

дологічному відношенні він базується насамперед на системно-синергетичному, геоекологічному підходах. Теоретико-методичні засади екологічного аудиту відносяться як до аудитування підприємств [3], так і територій [2]. Процедура екологічного аудиту спрямована на підвищення ефективності екологічної політики об'єктів аудитування.

Основними причинами, з яких у Херсонській області реалізується екологічний аудит, є конкуренція на ринку – товари мають бути екологічно чистими, – це підвищує їх попит; спеціальним екологічним знаком виділяються товари, що пройшли перевірку. Також сюди входить приватизація, передача в концесію об'єктів державної та комунальної власності, придбання землі чи підприємства, експертиза стану навколишнього середовища і забруднення земельних ділянок об'єкта, що купується, законодавство – необхідність дозволів роботи з забруднюючими матеріалами, рідше – страхування (витрати на ліквідацію наслідків забруднення навколишнього середовища) – через недостатню розвиненість ринку страхових послуг.

У сьогоднішній в Херсонській області має місце екологічний аудит, який провадиться суб'єктами господарювання, зацікавленими у підвищенні конкурентоспроможності своєї продукції. Одними з перших підприємств, які провели екологічний аудит та розробили локальну систему екологічного менеджменту є ПКТ «Концерн «Електромаш», ПАТ «Херсонська ТЕЦ» і торф'яний завод «Гілея-Т» села Велика Кардашинка. Зупинимося на них детальніше.

ПКТ «Концерн «Електромаш», заснований у 2002 році на базі ВАТ «Електромаш», займається розробкою та виробництвом широкою гамаю стартерів, генераторів, термостатів і магнето для автомобільних та тракторних двигунів, сільськогосподарської техніки, а також автомобільних фільтрів і запасних частин до стартерного приводу і реле. Підприємство випускає 50 найменувань продукції. Вся продукція пройшла сертифікацію. Система управління якістю ВАТ «Електромаш» сертифікована на відповідність міжнародного стандарту ISO 9002, удосконалюючи підходи в управлінні підприємством у 2003 році. Система управ-

ління якістю заводу сертифікована за версією ISO 9001:2000 (сертифікат Ллойда № QS-2478 НН). У 2004 році компанія отримала сертифікат Європейського фонду управління якістю «Визнання досконалості в Європі», також була відмічена Асамблеєю ділових кіл громадським знаком якості товарів і послуг «Вища проба». Компанія продовжує впроваджувати процеси відповідно філософії TQM (Комплексне управління якістю).

Нині компанія планомірно впроваджує систему екологічного менеджменту відповідно до ISO 14001. На сьогодні ПКТ «Концерн «Електромаш» – підприємство, що динамічно розвивається. Впровадження на підприємстві сучасних методів управління, підвищення рівня технічного потенціалу і модернізація виробничих процесів дозволили виробляти якісну та надійну продукцію, яка відповідає вимогам сучасного ринку.

ПАТ «Херсонська ТЕЦ», пуск якої здійснено 21 січня 1956 року, обслуговує майже 50% житлового фонду міста Херсона, що отримують теплоносій централізовано. Працює в паралелі з Єдиною енергетичною системою України по лініях – 154 кВ та за допомогою трьох трансформаторів зв'язку. На балансі ТЕЦ нараховується 8 центральних, 15 групових, 56 індивідуальних теплопроводів, 110 вузлів приєднання опалення і 76 вузлів приєднання гарячого водопостачання, 15 підкачувальних і перекачувальних насосних станцій.

У 2002 році на підприємстві проведено енергетичний аудит (обстеження підприємства на предмет виявлення резервів економії паливно-енергетичних ресурсів). Систематично проводяться фінансові аудити (2010, 2013, 2014 рр.).

У 2010-2011 роках ТОВ ЕСКО «Екологічні Системи» реалізувало енергетичний аудит пілотних будівель закладів бюджетної сфери міста Херсона і енергетичний аудит системи теплопостачання міста. На основі їх висновків ТОВ «Група компаній «Теплотехніка» розробило схему оптимізованого теплопостачання м. Херсона на період 2011-2020 рр. Ці матеріали стали основою муніципального енергетичного плану – основного політичного документа в сфері управління енергетичною складовою міста, який визначає системну політику місцевої влади та задає стратегічні орієнтири в

сфері енергозбереження на довгострокову перспективу (до 2020 року). Його розроблено в рамках проекту «Реформа міського теплопостачання», фінансованого АМР США, та стосується виключно системи теплопостачання, житлових та бюджетних будівель міста. План не містить проектів енергозбереження на промислових підприємствах міста, в галузі транспорту, приватному житловому секторі тощо. Більшість розрахунків, у т.ч. в інвестиційних програмах, описах інвестиційних проектів, зроблені на основі експрес-аудитів і з певними припущеннями, можуть бути основою для розробки остаточних бізнес-планів та техніко-економічних обґрунтувань.

Торф'яний завод «Гілея-Т» села Велика Кардашинка Херсонської області заснований в 1994 році. Підприємство займається добуванням торфу та його переробкою. Його метою є забезпечення попиту на високоякісне натуральне добриво і паливо на ринку України, Польщі. Родовище торфу почало формуватися на цій території приблизно 60-70 млн. років тому. Розроблена проектна документація на кар'єрне видобування торфу та його переробку, а також на рекультивацію земель після їх використання (Ліцензія на видобуток № 1497 від 20.07.1998р.). Екологічний аудит на підприємстві проводився лише один раз – у 2006 році. У результаті було виявлено багато недоліків у процесі видобутку та формуванні готової продукції. Після аудиту зменшили споживання води на вибраних виробничих ділянках на 15% порівняно з фактичними рівнями одного року; почали повторно використовувати воду (переганяти з одного кар'єра в інший); впроваджувати сучасні методи контролю та управління; підвищився рівень технічного потенціалу і модернізації самих виробничих процесів,

що дозволило виготовляти якісну продукцію, яка користується попитом на ринку. Екологічні показники функціонування організації набувають зростаючого значення для зацікавлених сторін. Досягнення високих екологічних показників вимагає від організації неухильно дотримуватись систематичного підходу і постійного вдосконалення системи екологічного управління. Нині компанія планомірно та упорядковано впроваджує систему екологічного менеджменту відповідно до ISO 14001.

Висновки і перспективи. Херсонська область не є винятком в системі практичної реалізації процесу екологічного аудитування. На основі результатів проведеного нами аналізу його впровадження (на прикладі ПКТ «Концерн «Електромаш», ПАТ «Херсонська ТЕЦ», торф'яного заводу «Гілея-Т» села Велика Кардашинка тощо) можна стверджувати про доцільність, об'єктивну необхідність та можливість даного виду науково-практичної діяльності. Гальмується це як економіко-фінансовими аспектами, так і слабкою інформованістю населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про екологічний аудит» від 24.06.2004р. № 1862-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Охременко І.В. Геоекологічний аудит як інструмент забезпечення сталого розвитку регіону / І.В. Охременко // Екологічні проблеми природокористування та охорона навколишнього середовища. Збірник наукових праць за матеріалами Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (21-23 жовтня 2015 р., Рівне). – Рівне: РДГУ, 2015. – С. 136-137.
3. Шевчук В.Я. Екологічний аудит / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 344 с.